

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2010
FORFATTER:	Thomas Hansen
TITEL:	Barn i Klebæk i 1940erne.
KORT RESUME:	Om skolegang på Skanderup Kommuneskole, arbejde og på landet.

BARN I KLEBÆK I 1940ERNE

AF THOMAS HANSEN

Jeg er født i 1934 og vokset op på en gård i Klebæk mellem Vamdrup og Lunderskov. Jeg har tre ældre søstre, så legekammerater manglede vi aldrig, og der var næsten ikke en dag, uden der var kom nogle nabobørn for at lege. På en gård er der jo altid liv, vi havde heste, køer, grise, høns, gæs, ænder, hund og mange katte og især mange kattekillinger.

Jeg begyndte min skolegang 1. april 1942 på Skanderup Kommuneskole. 1. klasse gik i skole fra kl. 13.00 til 15.30. Vi var 8 drenge og 1 pige i klassen. Vores lærerinde, frøken Anna Pedersen, havde øjne i nakken. Hun kunne se de kunster, vi lavede, når hun vendte ryggen til, sagde hun, men sandheden var, at tavlen, hun altid pudsede på, var sortlakeret, og den virkede som et spejl. I 2. og 3. klasse gik vi i skole fra kl. 8.00-12.00, også ved lærerinden. Hun var slem til at gøre forskel på gårdmandsbørn og husmandsbørn. Hvis vi havde gjort noget galt, blev vi straffet ved at skulle lægge fingrene op på skolebordet, og så slog hun henover dem med en lineal. Engang jeg stod for tur, trak jeg fingrene væk, lige da hun slog. Uha, hvor blev hun gal!

Fra 4.-7. klasse havde vi en lærer, der hed Niels A. Frederiksen. Han underviste alle 4 klasser på en gang, så vi var 28 elever i alt. Han var meget dygtig, men hidsig, så vi fik de øretæver, vi havde fortjent. Vi fik lært reg-

ning og dansk fra bunden, og bagefter må man respektere hans evner til at lære fra sig.

På en stor gård "Wissingsminde" lige bag ved skolen arbejdede mange gifte familier med mange børn. Til 1. maj og til 1. november var det skiftedag, og da kunne der sommetider komme 3-4 nye elever i klassen. Det var ikke let for læreren, mange af dem havde måske skiftet skole 3-4 gange, det blev de jo ikke ligefrem klogere af, men her viste han en enestående tålmodighed. Når vi andre var sat i gang, sad han og terpede med dem. Danmarkshistorie og bibelhistorie kunne han fortælle så levende, at man senere ikke har glemt det.

Da min skoletid foregik under den 2. verdenskrig, havde de tyske tropper beslaglagt noget af skolen, blandt andet var gymnastiksalen lavet om til sovesal, og der blev sat trærammer op og fyldt op med halm. I cykelskuret stod en "Gullashkanon", et kæmpekomfur på hjul. Vi skulle gerne hen og se hvad menuen var, det var mest suppe, men det duftede godt.

Der var en polsk krigsfange, der havde til opgave at lappe soldaternes cykler. Ham talte vi meget med, han kunne lidt dansk. En dag klagede han over, at han ikke kunne følge med og ville ikke lave noget, før han fik en medhjælper. Da kom en officer, holdt en pistol for panden på polakken og beordrede

Skanderup Skole i 1947. Jeg står som nr. 3 fra højre på sidste række. Lærer Niels Andreas Frederiksen står til venstre, lærerinde Anna Pedersen til højre.

ham i gang. Det gjorde han så. Vi drenge, der overværede optrinet, var meget rystede, og vil nok aldrig glemme det, vi så. Det var ellers mest ældre soldater, og de var glade for os børn og talte meget om deres børn derhjemme.

Da vi gik ved læreren, havde vi en times middagspause, og den blev brugt til at gå på opdagelse i området. Der var en bæk, hvor der var mange ørreder, som vi fangede med de bare næver, når de gemte sig i hulninger under bækkanten. Vi kunne se, der kom små bølger, hvor de gemte sig, så var det med at få

en hånd derind i en fart. En af mine kammerater, Børge Kjær, så nogle store bølger, jog hånden ind og gav et hyl, da han trak hånden ud, for en stor vandrotte havde bidt sig fast i fingeren. Han hoppede og skreg, så rodden slap, men det varede nogen tid, inden han prøvede igen.

Vi gik til skole det meste af tiden, det var ca. 3 km. Men vi var altid en 3-4 stykker, der fulgtes ad, vi følte aldrig, vejen var lang.

I vores fritid skulle vi hjælpe til derhjemme med roehakning, stakke hø, skokke korn, dvs. at sætte negene sammen efter selvbinde-

ren, hjælpe med at læsse roer og køre dem hjem i roekulen.

Vi havde store engarealer, og om sommeren var der mange, der lejede græsning til deres plage, det er ungheste 1-2 år gamle. Så morede vi drenge os med at ride dem til, mærkeligt det gik godt, men det var jo blød mosebund, når vi blev smidt af.

Der var en nabo, Nicolaj Hansen, kaldet "Laj", der gravede tørv i mosen. Han æltede dyndet, lagde det i en ramme med 20 rum, så blev de lagt til tørre på græsmarken. Når de så var tørre, blev de "ringlet", dvs. stablet. Vi startede med at lægge en ring ca. en halv meter i diameter, derpå en ring, lidt mindre ovenpå og til sidst havde vi et lille tårn. Når de så var tørre, blev de kørt hjem i tørveskuret og gav en god varme i komfur og kakkellovn. Det var et spændende arbejde at være med til. Desværre var der et stort svovlindhold i tørv, så alt messing- og kobbertøj blev ræverødt. Derfor blev den mest brugt på komfuret.

I efteråret tjente vi penge ved at samle kartofler op ved naboerne, det fik vi 2 kroner i timen for, og vi syntes, vi var rige, så havde vi noget at købe julegaver for.

Juleferien begyndte med juletræ i skolen. Mens læreren og de ældste piger pyntede juletræet, legede vi sørøverleg i gymnastiksalen. Alle redskaberne blev stillet rundt i salen, så hoppede vi fra det ene til det andet. Der var en fanger, og hvis vi rørte gulvet, druknede vi. Når juletræet var pyntet, og redskaberne var på plads, blev vi kaldt ind og sagde "Næ, hvor er det flot!". Vi sang et par julesalmer, læreren læste "Juleevangeliet", vi fik hver en godtepose og lærer Frederiksen's kone, Adela, kom ind med en skål med "kvæ-

Øverst unghestene, vi red til på engen, 1946.
Nederst Hans W. Nielsen og mig på fisketur, 1947.

deflæsk", det var gele, kogt på æblekvæder, skåret i firkanter og rullet i grov melis, det var en himmerigsmundfuld. Så byttede vi lidt slik, blev ønsket god jul og skulle hilse hjemme.

Skrevet til mit barnebarn Kasper Haugaard i Vojens. Han havde fået som opgave i skolen at skaffe oplysninger om sin bedstefars barndom og skoletid.

Jordemoderhuset, hvor Jens og Kirstine boede.

I hjørnet af vores marker, ind til Vamdrup kommunegrænse lå et lille stråtækt hus, oprindeligt bygget som jordemoderbolig for Hjarup, Vamdrup og Skanderup sogne. Her boede Jens Murer og hans kone Kirstine, et ældre barnløst ægtepar. Hos dem havde vi børn, jeg og mine tre ældre søstre, en oase, hvor vi tit søgte hen for at blive forkælet lidt. Kirstine vidste ikke alt det gode, hun kunne gøre for os. Kom vi om vinteren og frøs vore tæer, havde hun altid varme kludesko liggende på kakkelovnen, som vi fik på. Placeret ved køkkenbordet fik vi varm hindbærsaftvand, det var himmelsk! Hun havde en harmonika, vi fik lov at prøve, blot ikke medens Jens sov middagssøvn, men det kunne jo sommetider ske alligevel. Så så Jens sur ud, når han kom ud af sovekammeret, men det klarede Kirstine ved at se op på ham, han halvandet hoved højere end hende: "Har du hovedpine lille Jens?" Så var skyerne væk igen.

Hun hjalp med aftenmalkningen i mit barn-domshjem. Når hun skulle hjem, måtte hun altid trække cyklen de 200 meter ned til lan-devejen, for på sadlen sad der et barn, på ba-

ggebæreren et andet og på pedalerne stod et tredje. Hun gjorde alt for os. Når hun så kom hjem, skulle hun til at malke deres egne tre køer. Det kunne Jens ikke, for det var kvin-dearbejde. Hun havde alt i sin køkkenhave, masser af jordbær, som vi fik serveret med fløde, dejlige Skovfogedæbler og store blom-mer, vi kaldte dem "Kopatter". Hun strikkede strømper for folk, de kom selv med garnet, og hun fik så lidt for arbejdet – det har sikkert ikke været meget.

Da de blev gamle, kom de på "De gamles Hjem" i Lunderskov, "det er ligesom at blive soldat på sine gamle dage", sagde Jens. Engang vi besøgte dem på Hjemmet, min far og mor, to af mine søstre og jeg, inviterede Jens os på kaffe henne på Hotel Lunderskov. Det var en lørdag aften, der var bal i Boldklubben, og klokken blev mange, inden vi spadserede til-bage til De gamles Hjem. Vi tog vore cykler og kørte hjem med tak for en hyggelig aften. Jens fik ordre af Kirstine til at tage skoene af for ikke at larme for meget henne ad værel-sesgangen, men tak skæbne! Døren var låst, så måtte de ringe på forstanderen. Han kom ned og så dem stå der – Jens med skoene i hånden – at de kunne finde på at gå sådan et ugudeligt sted hen, hvor de oven i købet dan-sede! Forstander Lauritsen var meget indre-missionsk. Hvis der var nogen af beboerne, der lyttede til det på den tid meget populære program "Ældre Dansemusik", kunne han godt gå ind og slukke deres radio. Heldigvis har forholdene ændret sig.

Lokalhistorisk Arkiv i Lunderskov har i 2010 ud-givet Thomas Hansens erindringer "Min barn-domsvej Klebækvej, minder i ord og billeder for-talt af Thomas Hansen".